

ผู้บริหารสถานศึกษา: ภาวะผู้นำดิจิทัล**School administrators: Digital leadership**

ภารดี อนันต์นาวี (Paradee Anannawee)*

Received: October 2, 2022

Revised: 19 November, 2022

Accepted: 29 November, 2022

บทคัดย่อ

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้งการบริหารงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารงานทั่วไป ให้ประสบความสำเร็จแบบผู้บริหารมืออาชีพ โดยเฉพาะการบริหารในยุคดิจิทัล ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัล ที่มีความสามารถ ทักษะการบริหาร กระบวนการปฏิสัมพันธ์ของผู้บริหารกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์กร บริหารโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการบริหารจัดการใหม่ ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ทำให้องค์กรบรรลุผล เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายหรือสูงกว่าเป้าหมายขององค์กรที่เป็นเลิศ ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัล ประกอบด้วย 1) ความร่วมมือ การเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 2) ความรู้ดิจิทัล 3) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 4) ทักษะการสื่อสาร และ 5) การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลแก่บุคลากร ที่สอดคล้องกับบริบทขององค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และสามารถอยู่รอดได้ในยุคดิจิทัล เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร ผู้เรียน บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้รับการยอมรับจากผู้ปกครอง องค์กร ชุมชนและสังคม

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา, ภาวะผู้นำดิจิทัล, การบริหารจัดการ, เทคโนโลยี, คุณลักษณะ

Abstract

The educational administrators have their role in school management concerning about academic affairs, personnel, budget, and general management for administrator professional success. Especially digital era, administrators have must ability, management skills, interaction process with organization change management, management using technologies and new management innovation in creative that adapted or develop new things. That causes results organization efficiently and effectively on goals and higher goals of excellent organization. Therefore, administrators must be digital leadership consisted of 1) participation in join learning, creative and innovation develop, 2) digital knowledge, 3) digital vision, 4) communication skills, and 5) digital development for personnel in accord with the context and it can the survival in the digital era which the most benefits to the organization, students, personnel, and stakeholders by the parents, organization, communities, and societies.

Keywords: Educational administrators, Digital leadership, Management, Technology, Characteristics

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จสู่ความเป็นเลิศ โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และ

* อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Lecturer, Doctoral Program in Educational Administration,
North Bangkok University.

มีการพัฒนาครู นักเรียน การเรียนการสอนให้ก้าวหน้า เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลใหม่ ๆ การจัดสื่อการสอน จัดแหล่งเรียนรู้และบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกอนาคต พัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา เพื่อเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับสภาพผู้เรียน มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับยุคดิจิทัลที่มีเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ให้ครู บุคลากร และนักเรียนคิดค้น นวัตกรรมดิจิทัลใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมดิจิทัลใหม่ ๆ มาใช้ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ และประโยชน์อย่างแท้จริง มีความแตกต่างจากเดิมทำให้เกิดความโดดเด่นตามเป้าหมายเป็นที่ยอมรับจากผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง

ภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership)

ภาวะผู้นำดิจิทัล เป็นการที่ผู้บริหารแสดงบทบาทการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษา โดยเป็นผู้นำดิจิทัล มีทักษะและความคิดสร้างสรรค์ที่จะเอื้ออำนวยให้บุคคลหรือองค์กรนำพาบุคลากรให้สามารถอยู่รอดในยุคดิจิทัลได้ โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลมาใช้เพื่อการศึกษา ผู้บริหารจึงต้องมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงโดยการกระตุ้นและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี นวัตกรรมดิจิทัลผลักดันให้เกิดกระบวนการบริหารจัดการ การทำงาน และการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรมดิจิทัล เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการและการจัดการศึกษา (ภารดี อนันต์นาวิ, 2564) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลที่มีทักษะและความคิดสร้างสรรค์ สามารถใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมดิจิทัลบริหารจัดการ เกิดการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษาให้มีความโดดเด่นประสบความสำเร็จ นักเรียนมีคุณภาพและอยู่รอดได้ในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังที่ Tiger (2020) กล่าวว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลหมายถึง ผู้นำที่มีทักษะและแนวคิดจะนำพาองค์กรสู่ยุค

ดิจิทัลได้ ซึ่งผู้นำจะต้องมีทักษะของภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลที่จำเป็น ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัวและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถของผู้บริหาร ในการบริหารจัดการที่จะทำให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลที่ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ และการจัดการในสถานศึกษาโดยมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ในการจัดการศึกษาและการทำงานภายในสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนมีความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรอบรู้ และรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี โดยคำนึงถึงหลักจริยธรรมในการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562)

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 5 ด้าน (ISTE, 2009) ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ (visionary leadership) สามารถสร้างแรงบันดาลใจ สามารถนำการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี โดยการแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดวิสัยทัศน์ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการบูรณาการ เทคโนโลยีเพื่อยกระดับความเป็นเลิศและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในองค์กร 2) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล (digital age learning culture) ต้องสร้างสรรค์พลวัตในการใช้เทคโนโลยีให้เป็นปกติ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกดิจิทัลในองค์กร จัดและส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการเรียนรู้อย่างทั่วถึง 3) การปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ (Excellence in professional practice) ต้องจัดสภาพแวดล้อม การเรียนรู้และนวัตกรรมอย่างมืออาชีพให้กับผู้เรียน โดยการเสริมสร้างพลังอำนาจครูให้จัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลต่าง ๆ 4) การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ (Systematic improvement) ต้องส่งเสริมความเป็นผู้นำในยุคดิจิทัลและการบริหารจัดการคุณภาพอย่างต่อเนื่องในองค์กรโดยการใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ 5) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (Digital citizenship) เป็นแบบอย่างที่ดีและส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในประเด็นทางสังคม จริยธรรม และกฎหมายตลอดจนความรับผิดชอบในสิ่งที่เกี่ยวข้องเพื่อวิวัฒนาการของวัฒนธรรมของสังคมดิจิทัล

เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและผู้เรียน

องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีองค์ประกอบเพื่อการบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จ มีดังนี้

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2559) กล่าวถึง ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหาร จัดการสถานศึกษาเพื่อการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร ให้เหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างคุ้มค่า แท้จริงดังนั้นองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล มีดังนี้ 1) กำหนดวิสัยทัศน์ด้าน ICT ของสถานศึกษาให้ชัดเจนว่าต้องการไปในทิศทางใด และจะนำมาใช้กับการบริหารสถานศึกษาในเรื่องใดบ้าง 2) การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ Hardware, Software, Network และเครือข่ายไร้สายต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ครู อาจารย์ บุคลากรและนักเรียนทุกคนสามารถใช้และเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว สะดวกต่อการใช้งาน พร้อมทั้งจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนอย่างเพียงพอ 3) การสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้ ICT อย่างแพร่หลายไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนของครู การบริหารงานสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการให้นักเรียนสามารถใช้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ผ่าน Internet ได้ตลอดเวลา 4) การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ ด้าน ICT อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีสามารถใช้ ICT ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม 6) ส่งเสริมสนับสนุนสร้างแรงจูงใจครูอาจารย์บุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถด้าน ICT และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดให้มาสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงาน 7) จัดให้มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ ICT ของ สถานศึกษาทั้งครูอาจารย์ บุคลากรทุกคน และนักเรียนสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไป

ตามนโยบายอย่างถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ และ Broadribb (2014) กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร มีดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสาร (Communication skills) มีการสื่อสารและการให้คำแนะนำที่ชัดเจน 2) ทักษะความร่วมมือ (Collaboration skill) ความสามารถในการทำงานร่วมกัน 3) ความกระตือรือร้นและสนใจในเทคโนโลยีใหม่ ๆ (Enthusiasm and interest in new technologies) 4) การแก้ปัญหาและทักษะการถาม (Problem solving and enquiry skills) 5) ทักษะเฉพาะทางดิจิทัล (Specific digital skills)

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญ ประกอบด้วย 5 ประการคือ

1. ความร่วมมือ (Collaboration) การเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการองค์กร ประกอบด้วย 1) ความมุ่งมั่น (Personal commitment) 2) ทักษะการสื่อสาร (Communication skill) 3) การมีปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction process) 4) รูปแบบการทำงานร่วมกัน และความน่าพึงพอใจ (content) (Friend & Cook, 2010)

2. ความรู้ดิจิทัล (Digital knowledge) การเรียนรู้ในสิ่งใหม่ (Learning and re-learning) เรียนรู้อยู่เสมอเพื่อผลักดันให้องค์กรสามารถปรับตัวตามเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ทัน ความรอบรู้ผู้นำดิจิทัลต้องมีทั้งความสามารถและความรอบรู้ในด้าน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของความเข้าใจการทำงานในสังคมออนไลน์ (Social media) มีศักยภาพในการสร้างผลงาน รู้เรื่องเกี่ยวกับข้อลิขสิทธิ์และอื่น ๆ เพื่อให้องค์กรต่าง ๆ มั่นใจได้ว่าจะสามารถทำงานได้อย่างมืออาชีพ ดังที่ สำนักงาน ก.พ. (2560) ได้กล่าวถึงความรู้ดิจิทัล ว่า ต้องมีทักษะการนำเครื่องมืออุปกรณ์และเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงานและการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนาการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบที่ต้องครอบคลุมในความสามารถ 4 มิติคือ 1) การใช้ use 2) เข้าใจ (understand) 3) การสร้าง (create) 4) การเข้าถึง (access) 5) เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีทักษะการใช้ 9 ด้าน ได้แก่ 1) การใช้งานคอมพิวเตอร์ 2) การใช้งานอินเทอร์เน็ต 3) การใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย 4) การใช้

โปรแกรมประมวลผลคำ 5) การใช้โปรแกรมตารางคำนวณ 6) การใช้โปรแกรมการนำเสนอ 7) การใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล 8) การทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ 9) การใช้ดิจิทัลเพื่อการบริหาร

3. วิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital vision) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีวิสัยทัศน์ สามารถแลกเปลี่ยนถ่ายทอดวิสัยทัศน์หรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงองค์การด้วยการพัฒนานวัตกรรมดิจิทัล และประยุกต์ใช้ดิจิทัลเพื่อยกระดับความเป็นเลิศขององค์กร การเข้าใจ กลยุทธ์ที่สนับสนุนเป้าหมายจะเป็นการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันขององค์กรด้วยนวัตกรรมดิจิทัล สร้างแรงบันดาลใจ สามารถนำการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี โดยการแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดวิสัยทัศน์ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อยกระดับความเป็นเลิศและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในองค์กร มีการกำหนดเป้าหมายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่างชัดเจนโดยเน้นการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสูงสุด สถานศึกษาต้องมีการกำหนดภาพในอนาคตให้ชัดเจน มีการกำหนดเป้าหมายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเป็นระบบ มีความชัดเจนในการดำเนินเป้าหมายด้านการใช้เทคโนโลยีพร้อมทั้งปรับเปลี่ยนและแสดงวิสัยทัศน์การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเพื่อเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์สู่สถานศึกษายุคดิจิทัลโดยผู้บริหารครูและบุคลากรต้องร่วมมือกันบรรลุเป้าหมาย (ปีทมา ชัยโรจน์วงศ์, 2563) โดยมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายออกคำสั่ง กระตุ้น ให้ครูได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจนเป็นปกติในการจัดการเรียนการสอน และผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำเทคโนโลยีรูปแบบใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานอื่นนอกเหนือจากการสอน สร้างแพลตฟอร์ม (Platform) ในการสำรวจข้อมูลหรือเก็บข้อมูลและเพื่อเพิ่มศักยภาพและโอกาสการเรียนรู้ผ่านการใช้เทคโนโลยีของครูและนักเรียน ค้นหาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ใช้ Platform application ต่าง ๆ มาประยุกต์กับระบบการปฏิบัติงานที่มีความกระชับ คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ ง่ายต่อการส่งต่อข้อมูล รวบรวมข้อมูลและค้นหาข้อมูลและง่ายต่อการใช้งาน

และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้ครูและบุคลากรได้นำเทคโนโลยีมาพัฒนา งานให้เกิดประสิทธิผลที่สูงขึ้น สอดคล้องกับเบสท์เทอร์ไลฟ (Bestterlife, 2017) กล่าวถึงผู้นำแห่งวิสัยทัศน์ดิจิทัล ต้องมีการกำหนดทิศทาง (Direction setter) เพื่อกำหนดเป้าหมายองค์การไปสู่อนาคต และต้องมีความสามารถในการจูงใจให้บุคลากรเห็นพ้องต้องกันและโน้มนำให้เกิดผลสู่เป้าหมายที่ดีในอนาคต กระตุ้นการเปลี่ยนแปลง (Change agent) ส่งเสริมความเปลี่ยนแปลงในองค์การเพื่อการแข่งขัน สามารถประเมินผลกระทบที่มีผลต่อองค์การและสร้างขวัญและกำลังใจให้กับพนักงานในการตอบรับสิ่งใหม่ ๆ ได้ ประชาสัมพันธ์ (Spokesperson) ผู้นำจะต้องเป็นผู้แนะนำเจรจาต่อรอง ประสานงานกับภายนอกองค์กรได้ เป็นอย่างดี และสามารถสร้างเครือข่ายเพื่อผลประโยชน์ ในด้านการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การสอนและชี้แนะ (Coaching) ผู้นำจะต้องสร้างทีมงาน ชี้ให้ทุกคนมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ช่วยสอนให้เกิดความเข้าใจและบรรลุวิสัยทัศน์ร่วมกันได้

4. ทักษะการสื่อสาร (Communication skills)

ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับครู ผู้เรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องผ่านอุปกรณ์ที่หลากหลาย สามารถรายงานการดำเนินงานต่าง ๆ ผ่านช่องทางการสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ต่าง ๆ ที่ไม่มีค่าใช้จ่าย และเป็นช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เช่น เว็บไซต์ (Website) เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) ทวิตเตอร์ (Twitter) ฯลฯ ซึ่งเป็นการสื่อสารกับสาธารณชนด้วยกลยุทธ์การดำเนินงานที่เรียบง่าย และให้ข้อมูลข่าวสารกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และประชาสัมพันธ์ (Public relations) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถกำหนดรูปแบบที่เป็นรากฐานในการประชาสัมพันธ์เชิงบวก โดยใช้เครื่องมือสื่อสังคมออนไลน์ ที่ให้บริการฟรีต่าง ๆ โดยมีการสร้างเครื่องมือหรือช่องทางที่จะทำให้ครู ผู้เรียนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีโอกาสแบ่งปันเรื่องราวในเชิงบวกเกี่ยวกับสถานศึกษาด้วย เช่น เว็บไซต์หรือเฟซบุ๊กของสถานศึกษา เป็นต้น (Sheninger, 2014) ดังที่ Partnership (2014) กล่าวถึงการสื่อสารว่า ประกอบด้วย 1) ทักษะในการสื่อสารคือ สื่อสารด้วยวาจา (Oral communication) การเขียน (Written) การพูดในที่สาธารณะ (Public speaking)

การฟัง (Listening) 2) ทักษะการนำเสนอ (Presenting skill) 3) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information and communication technology) (itc) 4) การรู้เท่าทันสื่อ อินเทอร์เน็ต (Media and internet literacy) 5) การวิเคราะห์ความหมายข้อมูล (Data Interpretation and analysis) 6) การเขียนโปรแกรม (Computer programming)

5. การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลแก่บุคลากร เป็น การที่ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเองและครู บุคลากร ให้มีความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะ ทักษะในการ สร้างนวัตกรรมดิจิทัล การเข้าถึง การใช้ในการ ดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัย เหมาะสม กับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ผู้บริหารเป็นผู้นำทาง เทคโนโลยี ด้วยการศึกษารียนรู้การใช้เทคโนโลยีที่ ถูกต้อง ด้วยการฝึกฝน อบรม สัมมนา แลกเปลี่ยน เรียนรู้ สอดคล้องกับ ปีทมา ชัยโรจน์วงศ์ (2563) พบว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพด้วย การใช้เทคโนโลยีสร้างความคุ้นเคยจนเกิดทักษะและ ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศผู้บริหารไม่ จำเป็นต้องมีทักษะความรู้ในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศมากเกินไปแต่ต้องมีความรู้ในด้านการ วางแผนนำ ระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ และพร้อมที่จะสนับสนุน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ได้แก่

- 1) People หมายถึง บุคลากรที่ใช้เทคโนโลยีในการทำงาน
- 2) Software หมายถึง ระบบโปรแกรมเกี่ยวกับ เทคโนโลยี
- 3) Hardware หมายถึง อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ ระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อสนับสนุนความพร้อมในการใช้ เทคโนโลยี

ปัจจัยสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัลต่อความสำเร็จ ของงาน

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการวางกลยุทธ์ดิจิทัล (Digital strategy) และต้องผู้ภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital leadership) ที่มีการเตรียมความพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยมีการดำเนินการดังนี้

1. วางแผนกำหนดว่าสิ่งใดและงานใดที่ จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องสำรวจและทำความเข้าใจในภาพกว้างที่เกิดขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technologies) เข้า มามีบทบาทและสร้างผลกระทบต่อองค์กรในแต่ละงาน

ไม่เหมือนกัน การมองภาพใหญ่ของโครงสร้างองค์กร เช่น สภาพการบริหารจัดการ สภาพแวดล้อม การจัดการ เรียนการสอน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในการดำเนินการ บริหารจัดการ พิจารณาว่าเทคโนโลยีดิจิทัลแบบไหนที่ เหมาะสมต่อองค์กรและจะต้องนำมาประยุกต์ใช้กับ องค์กรอย่างไร โดยต้องมีการเข้าใจสิ่งที่เกิด และคิดต่อ ยอดถึงการวางแผนและเป้าหมายในการนำเทคโนโลยี ดิจิทัลมาใช้ประโยชน์อย่างสร้างสรรค์และพัฒนา สารสนเทศและนวัตกรรมดิจิทัลในองค์กรเพื่อเริ่ม เปลี่ยนแปลงองค์กร

2. วางแผนการเปลี่ยนแปลง (Choreograph the change) ต้องมีความคิดสร้างสรรค์ คิดริเริ่มในการ เปลี่ยนแปลงจะเปลี่ยนอย่างไร โดยเน้นจากเป้าหมายที่ จะไปสู่จุดหมายของกระบวนการของการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการบริหารจัดการ (Digital transformation) ขององค์กรโดย

- 2.1 เริ่มวางแผน การเตรียมตัวการเตรียม สมรรถนะและความสามารถที่องค์กรยังขาดอยู่รวม มีการพิจารณาทักษะที่ครูและบุคลากรในองค์กรต้อง เรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสู่ยุค ดิจิทัลได้อย่างมั่นคง การวางแผนในการเปลี่ยนแปลงนั้น ต้องคำนึงถึงการจัดการการเปลี่ยนแปลงการบริหาร จัดการ และการออกแบบกระบวนการที่มีความยืดหยุ่น กระบวนการ รูปแบบและวัฒนธรรมองค์กร

- 2.2 ปรับกระบวนการเปลี่ยนแปลงโดยวิธีการ ให้ครูและบุคลากรทุกคนมีการสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ (Agile approach) เพื่อให้องค์กรสามารถเริ่มการ เปลี่ยนได้ มีการปรับรูปแบบในการทำงาน และการ เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ และ สภาพแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา

- 2.3 การวางโครงสร้างขององค์กรการเพื่อ ปรับเปลี่ยนให้สู่การเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนถ่ายสู่ ยุคดิจิทัลผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำไปการสร้าง และใช้นวัตกรรมยุคดิจิทัล ดังนั้นผู้บริหารต้องมีทักษะ ความรู้และความเข้าใจของเป้าหมายที่องค์กรต้องการ

3. การส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรในองค์กร (Empower people) ดังนี้

- 3.1 เริ่มสร้างความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่กำลัง เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะและองค์ความรู้เป็นการเตรียม

ความพร้อมสู่การเปลี่ยนแปลงโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีการแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนหรือสิ่งที่ต้องปฏิบัติตาม

3.2 การสร้างแรงจูงใจกับบุคลากรในองค์กร การสร้างทักษะและสมรรถนะให้กับครูและบุคลากร ให้ความเข้าใจเพื่อการปฏิบัติงานโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 การสร้างวัฒนธรรมข้อมูล (Data culture) คือกระบวนการจัดเก็บ บริหารจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลขององค์กร ระบบทางด้านข้อมูลหรือสร้างแพลตฟอร์มข้อมูล (Data platform) ตั้งแต่การควบคุมและบริหารจัดการ การสร้างข้อมูลขึ้นภายในและข้อมูลที่มาจากภายนอกองค์กร การเคลื่อนไหวของข้อมูลในองค์กรไปสู่การจัดเก็บ การเข้าถึงการวิเคราะห์การทำนายที่นำไปสู่การตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้องวิเคราะห์องค์กร จะช่วยให้ครูและบุคลากรในองค์กรทำงานขับเคลื่อนข้อมูลด้วยกระบวนการของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการดำเนินงาน (Digital transformation) ไปข้างหน้าได้อย่างมั่นใจ และทำให้องค์กรไปสู่องค์กรดิจิทัลอย่างมั่นคง

3.4 กระบวนการผลักดันองค์กรขับเคลื่อนข้อมูลดิจิทัลกระบวนการของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเปลี่ยนแปลง (Digital transformation) คือ การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรขับเคลื่อนข้อมูลดิจิทัลใช้กระบวนการของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินงาน

ผู้บริหารสถานศึกษากับภาวะผู้นำดิจิทัล

การบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะยุคดิจิทัลจะต้องมีความเข้าใจต่อทิศทางของการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัล และเพื่อปรับเปลี่ยนองค์กรให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในการเปลี่ยนแปลงจะต้องคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคลและความเหมาะสมต่อบริบท ซึ่งแนวทางการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลแบ่งออกเป็น 5 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรต้องมีความยืดหยุ่นและครอบคลุมในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เชื่อมโยงกับขอบข่ายสหวิทยาการสำหรับศตวรรษที่ 21 2) ด้านกระบวนการเรียนรู้ มุ่งเน้นวิธีการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลอย่างไร้ขีดจำกัดเพื่อสร้าง

ทักษะการคิดในขั้นที่สูงและซับซ้อนมากขึ้น 3) ด้านการวัดผลประเมินผล ต้องปฏิรูประบบการวัดและประเมินผล การศึกษาในรูปแบบใหม่ที่เน้นทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 และมีความหลากหลาย 4) ด้านการพัฒนาสื่อสร้างความรู้ในการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายในการสืบค้นจากแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่อย่างไร้ขีดจำกัด 5) ด้านบุคลากร ที่มุ่งเน้นให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีลักษณะ มีวิสัยทัศน์ด้าน ICT จัดโครงสร้างพื้นฐาน Hardware, Software, Network พัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน พัฒนาสื่อและกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนให้สามารถประเมินความก้าวหน้าของตนเอง จัดหาสื่อเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนาทักษะพื้นฐานและคุณลักษณะของผู้เรียน วิจัยพัฒนาต่อยอดความรู้สามารถปรับตัว (Adapting) มีวิสัยทัศน์ (Being visionary) ถึงความต้องการของนักเรียน ครูเป็นผู้เรียนรู้ (Learner) ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional learning community: PLC) (เพ็ญจันทร์สินธุเขต, 2563)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมี 4 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ซึ่งในการบริหารจัดการจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลที่มีคุณลักษณะ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และพฤติกรรมแสดงออกในการนำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อครูผู้สอนและบุคลากรในการบริหารงาน โดยมีความเข้าใจ สามารถสร้างสรรค์ การเข้าถึงและนำเทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรมดิจิทัลในการบริหารจัดการ การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่ครูและบุคลากรในการปฏิบัติงานเพื่อการบริหารงานประสบความสำเร็จเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ผู้เรียนมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. งานการบริหารวิชาการ เป็นหัวใจหลักของสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ที่มีการจัดการแบบผสมผสาน เป็นการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งด้านคุณลักษณะ ความรู้ ทักษะ ความสามารถและพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยี

และนวัตกรรมสำหรับการจัดการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ การบริหาร การศึกษาในโรงเรียน การใช้โปรแกรมตัดต่อสื่อ ภาพเคลื่อนไหวในการสร้างสื่อดิจิทัล การใช้โปรแกรมดิจิทัลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนการสอน สำหรับงาน สอนประจำ การจัดทำคลังข้อมูล (Data warehousing) ให้พร้อมนำไปใช้และวิเคราะห์ต่อ เช่น คลังข้อมูลการพัฒนาวัตกรรมการดิจิทัลในการวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เป็นต้น หลักสูตรและการเรียนรู้แบบดิจิทัลเป็นมิติใหม่ของการจัดการศึกษาที่ผสมผสาน เทคโนโลยี ที่ทันสมัยเข้ากับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดเชิงนวัตกรรม และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (ภารดี อนันต์นาวิ, 2562) เปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้าถึง หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ทั้ง ภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างเท่าเทียมในรูปแบบซอฟต์แวร์ออนไลน์เพื่อการศึกษา หลักสูตรและการเรียนรู้แบบดิจิทัลมีหลายรูปแบบ ได้แก่ รูปแบบของ หลักสูตรออนไลน์แบบเปิดกว้าง (Massive open online courseware: MOOC) เน้นกระบวนการเรียนรู้โดยการใช้ เทคโนโลยีสมัย ใหม่มาช่วยในการเรียนการสอนผ่าน เครือข่ายอินเทอร์เน็ตและมีการสร้างระบบที่ส่งเสริมให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันอย่างใกล้ชิด และรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ผสมผสานการปรับใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนการสอนรูปแบบปกติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ก้าวไกลเกิดทั้งประสิทธิผลและมี ประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการ เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้และเสริมสร้างการเป็นพลเมืองดิจิทัลในอนาคต (กิตติชัย สุชาติโนบล, 2565) ดังนั้น ผู้บริหารต้องมีการสนับสนุนอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลมีเพียงพอ ทำให้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมี ประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสำรวจความ ต้องการของใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีของครู และ บุคลากร เพื่ออำนวยความสะดวกจัดหาอุปกรณ์ทางด้าน เทคโนโลยีภายใต้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด หรือมี การสรรหางบสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ไม่ว่าจะเป็น โทรทัศน์ทุกห้องเรียน คอมพิวเตอร์ทุกห้องเรียน ติดตั้ง ระบบอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมพื้นที่ มีห้องคอมพิวเตอร์

สำหรับนักเรียน ห้องสมุดที่มีคอมพิวเตอร์ในการสืบค้น ข้อมูล ซึ่งผู้บริหารต้องจัดสรรให้เพียงพอ

2. งานการบริหารบุคคล เป็นการแสดงออกของ ผู้อำนวยการสถานศึกษาทั้งคุณลักษณะ ความรู้ ทักษะ ความสามารถและพฤติกรรมในการพัฒนาทักษะด้าน เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับครูผู้สอนและบุคลากรใน โรงเรียนโดยวิเคราะห์จัดทำแผนการพัฒนา การพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรม และการประเมินการพัฒนาทักษะ ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การใช้ดิจิทัลเพื่อพัฒนาและจูงใจ ผู้ทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ในโรงเรียน การเป็น ตัวอย่างในหลักปฏิบัติที่ดีด้านดิจิทัล มีการสร้าง ฐานข้อมูลสารสนเทศออนไลน์ การสร้างเครือข่ายของ ครูผู้สอนและบุคลากรในโรงเรียนที่มีการเชื่อมโยงข้อมูล และการทำงานข้ามหน่วยงานเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม ดิจิทัล การเสนอแนวทางและพัฒนากลยุทธ์ด้านงาน บุคคลเพื่อประสิทธิภาพการทำงานแบบดิจิทัลและแบบ เชิงรุก โดยเสริมทักษะดิจิทัลที่เหมาะสมกับบทบาทและ ลักษณะงานให้แก่ครูผู้สอนและบุคลากร การใช้ดิจิทัลใน การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานที่ส่งเสริมความก้าวหน้า ของบุคลากร เป็นต้น มีการสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศ ออนไลน์ เพื่อใช้ในการ บรรจุ แต่งตั้ง และสรรหา บุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบสามารถ ตรวจสอบได้ รวมไปถึงพัฒนาการพัฒนาและส่งบุคลากร มีความรู้ความสามารถ (Thomas, 2019)

3. งานการบริหารงบประมาณ เป็นการแสดงออก ของผู้อำนวยการโรงเรียนในการนำระบบดิจิทัลมาจัดทำ ประเมินงบประมาณของโครงการ การประมาณการ ค่าใช้จ่ายในการนำโครงการดิจิทัลไปใช้ (Implementation cost estimation) การนำระบบดิจิทัล จัดทำรายงานเพื่อเสนอของบประมาณโครงการ การใช้ สูตรฟังก์ชัน เพื่อการคำนวณการติดตามตรวจสอบ งบประมาณในระหว่างดำเนินการโครงการการประมาณ การค่าใช้จ่ายและจัดทำรายงานเพื่อเสนอของบประมาณ ในการบำรุงรักษาเทคโนโลยีดิจิทัล (Maintenance cost estimation) เป็นต้น ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลทั้งในด้านการบริหาร สถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนา ครูผู้สอน ผู้เรียนและสถานศึกษาให้มีคุณภาพการศึกษา ที่สูงขึ้นและสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21

4. งานการบริหารทั่วไป เป็นการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษา คุณลักษณะ ความรู้ ทักษะ ความสามารถและพฤติกรรมในการจัดระบบองค์การผ่านการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการให้บริการการศึกษาส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษา มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก การมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีให้บรรลุตามเป้าหมาย กำหนดนโยบาย มีการใช้เครื่องมือดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อสนเทศในองค์การที่เป็นประโยชน์เพื่อการบริหาร การวิเคราะห์ข้อมูลขององค์การเพื่อเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่น การแปลงข้อมูลของหน่วยงานไปสู่รูปแบบมาตรฐานเพื่อใช้ในการเชื่อมโยงของข้อมูลระหว่างหน่วยงานในการแลกเปลี่ยนข้อมูล (Standard data exchange) การใช้งานระบบปฏิบัติการ การจัดการข้อมูล การสำรองข้อมูล การใช้งานคลาวด์คอมพิวเตอร์ การใช้งานเว็บเบราว์เซอร์ การใช้ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ การใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัยในการบริหารโรงเรียน การบริหาร ความเสี่ยงดิจิทัล (Digital risk management) ของผู้เรียนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านสู่โรงเรียนดิจิทัล การสนับสนุนการพัฒนาระบบนิเวศน์ (Ecosystem) เพื่อพัฒนาบริการดิจิทัลแบบเชื่อมโยง การใช้ดิจิทัลคาดการณ์สถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นต่อโรงเรียนจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีดิจิทัล (Scenario analysis) เป็นต้น ดำเนินงานธุรการในทุกๆ ด้าน และมีการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์งานเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เข้าถึงได้ง่ายและมีความหลากหลายน่าสนใจ (ภารดี อนันต์นารี และ สิทธิพร ประวัตินุวัตร, 2564)

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ต้องมีการใช้ดิจิทัลเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and communication technology) นวัตกรรมดิจิทัล จัดระบบการจัดการฐานข้อมูล การจัดการความรู้ในงานด้านต่าง ๆ การจัดการความรู้ในงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาในทุกด้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอย่างเป็นระบบนำไปสู่การนำเทคโนโลยี Big data เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ข้อมูลผู้เรียน

ข้อมูลครูผู้สอนข้อมูลสถานศึกษา ข้อมูล งบประมาณที่จำเป็นมาวิเคราะห์เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพให้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นเทคโนโลยีในปัจจุบันที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา (Jenkins, 2017) มีดังนี้

1. Cloud computing การมีบริการ Server บน Internet ถือเป็น การประหยั ดงบ ปร ะมา ณ ของสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาไม่จำเป็นต้องวางระบบ Server ของตนเองในสถานศึกษา การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บข้อมูล (Storage) การใช้ Software และการลงทุนด้าน Hardware รวมทั้งการลงทุนด้านบุคลากรผู้ดูแลระบบ เนื่องจากผู้ให้บริการ Cloud จะเป็นผู้รับผิดชอบเอง เอกชนที่ให้บริการ Cloud เช่น Amazon Web Services (AWS), Microsoft Azure, IBM/SoftLayer and Google Compute Engine. ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ Cloud ขึ้นกับ Applications หรือ Software ที่จะใช้ขนาดความจุที่ต้องการในการเก็บข้อมูล (Storage) และการเชื่อมต่อ (Connectivity)

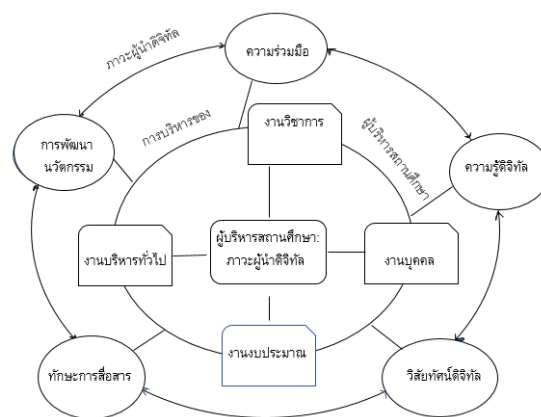
2. Mobility devices คือ อุปกรณ์พกพา สามารถใช้งานได้ทุกสถานที่ ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ Smart Phones, Tablet PC และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์อื่น ๆ มีความสามารถเข้าถึงอย่างอิสระเพื่อการใช้งานแบบเคลื่อนที่ได้ อุปกรณ์เหล่านี้มี Applications ที่ช่วยให้ผู้ใช้ครู อาจารย์ บุคลากรสถานศึกษา หรือแม้แต่นักเรียนก็สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จากสถิติผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในปี ค.ศ. 1990 มีเพียง 0.2 % ของประชากร แต่ ในปี ค.ศ. 2015 เพิ่มขึ้นถึง 50% ของประชากรในขณะที่อดีตใช้โทรศัพท์เพียงอย่างเดียว (Single purpose) แต่ปัจจุบันนี้เป็นแบบ Multipurpose

3. Social network ในยุคที่สื่อสังคมออนไลน์มีแรงจูงใจต่อเจตคติ พฤติกรรม และความเชื่อของคนในสังคมเป็นอย่างมาก Platform ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น LINE, Facebook, Twitter, We Chat หรือ Instagram ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเลือกใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะงาน การบริหาร เช่น ใช้กลุ่ม LINE เพื่อการ

สื่อสารที่รวดเร็วทั่วถึงเฉพาะกลุ่มในการสื่อสารข้อมูล ความรู้ความเข้าใจในงานที่ไม่เป็นทางการ แต่ไม่ควรใช้ในการสั่งงานหรือการบริหารที่เป็นทางการ เป็นต้น ปัจจุบันนี้สื่อสังคมออนไลน์สามารถใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนและทำลายการบริหารงานหรือบรรยากาศของสถานศึกษาได้เช่นกัน

4. Internet of Things (IoT) ปัจจุบัน และในอนาคตภายในปี ค.ศ. 2020 นี้การใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันจะใช้การเชื่อมต่อผ่าน Internet เป็นหลัก เช่น อุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานและในบ้าน Smart Phones, Tablet PC หรือ นาฬิกาของใช้ส่วนบุคคลนี้จะสามารถนำมาใช้ในการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารให้ เป็น Smart office ได้ หรือแม้แต่การนำแนวคิด work at home มาใช้ใน อนาคต WFH (Work from home) คือ “การทำงานที่บ้าน” เป็นเทรนด์การทำงานยุคใหม่ที่มาพร้อมกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาทำให้ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวก รวดเร็ว มีต้นทุนที่ต่ำลงประกอบด้วยพฤติกรรมการทำงานของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการทำงานแบบอิสระ เพื่อรับประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับชีวิต เมื่อเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าเข้าถึงคนส่วนใหญ่ ผ่านทางอุปกรณ์ส่วนตัวได้ เช่น แล็ปท็อป สมาร์ทโฟนสามารถทำงาน และสื่อสารได้ทุกสถานที่ และเวลาในสถานการณ์ปัจจุบัน

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลที่มีคุณลักษณะ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และพฤติกรรมการแสดงออกในการนำของผู้บริหารกับ ครู นักเรียนและบุคลากรในการบริหารงานวิชาการ งาน บุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป โดยมีความเข้าใจ สามารถสร้างสรรค์ การเข้าถึงและนำ เทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรมดิจิทัล มาใช้ในการบริหารจัดการทั้ง 4 งาน ที่มี 1) ความร่วมมือ การเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 2) ความรู้ดิจิทัล 3) วิสัยทัศน์ 4) การสื่อสาร และ 5) การพัฒนา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรสู่ความเป็นเลิศ นักเรียน มีคุณภาพ มีผลสัมฤทธิ์สูง สามารถสรุปได้ตั้ง ภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา: ภาวะผู้นำดิจิทัล

บทสรุป

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการการศึกษา บริหารงานวิชาการ งาน บุคคล งานงบประมาณและงานบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ดังนั้น ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลที่มีความคิดสร้างสรรค์ แสวงหาความรู้ หาวิธีการใหม่ ๆ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรมดิจิทัลเป็นฐานในการบริหารจัดการ สร้างความร่วมมือ มีความรู้ดิจิทัล วิสัยทัศน์ดิจิทัล ทักษะการสื่อสาร และการพัฒนานวัตกรรม การบริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การ จัดสื่อการสอน แหล่งเรียนรู้ บรรยากาศการจัดการ เรียนรู้ให้เหมาะสม ก้าวทันเทคโนโลยีและนวัตกรรม ใหม่ ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการ การศึกษา เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็น สำหรับโลกอนาคต ส่งเสริมให้ครูมีความคิดสร้างสรรค์ คิดค้นนวัตกรรม นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการ จัดการเรียนการสอนยุคดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เกิดองค์ ความรู้ใหม่ ๆ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ องค์กรที่เป็นเลิศ และผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนสูง ได้รับการยอมรับจากผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรและ สังคม

เอกสารอ้างอิง

- กิตติชัย สุชาติโนบล. (2565). *หลักสูตรและการเรียนรู้แบบดิจิทัล*. <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/jedu/article/view/11940>.
- ปัทมา ชัยโรจน์วงศ์. (2563). *การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลเพื่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- เพ็ญจันทร์ สินธุเขต. (2563). "การศึกษาในยุคดิจิทัล": Thailand 4.0," รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ (Conference Proceedings) ครุศาสตร์วิจัย ครั้งที่ 3: 2560 นวัตกรรมแห่งการเรียนรู้. <https://edu.lpru.ac.th/eduresearch/nace2017/NACE2017.pdf>.
- ภารดี อนันต์นาวี. (2562, พฤษภาคม-สิงหาคม). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารศึกษาศาสตร์*. 30(2), 40-53.
- ภารดี อนันต์นาวี. (2564, กรกฎาคม-ธันวาคม). องค์การนวัตกรรมทางการศึกษา: การบริหารจัดการ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*. 10(2), 10-21.
- ภารดี อนันต์นาวี และสิทธิพร ประวัติน้อง. (2565, มีนาคม-เมษายน). การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารรัชต์ภาคย์*. 16(45), 487-504.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2562). *การศึกษาภาคควันทภาพเรียนได้ทุกหนทุกแห่งและทุกเวลา*. แพร่: ไทยอูทสาหการพิมพ์.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2562). *การบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล*. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงาน ก.พ. (2560). *แนวทางพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล*. สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (School management in digital era)*. <http://www.truelookpanya.com/knowledge/content>.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2562). "การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (School management in digital era)", *โครงการสานพลังประชารัฐ*. <http://www.truelookpanya.com>.
- Bellanca, James & Brandt, Ron. (Editors). (2010). *21st Century skills: Rethinking how students learn*. Bloomington: Solution Tree Press.
- Bestlife. (2017). *ภาวะผู้นำ เป็นผู้นำแห่งวิสัยทัศน์วัฒนธรรมและการเป็นผู้นำแห่งอนาคต*. <https://joo.gl/hpjKkp>.
- Broadribb, K. (2014). *Digital leaders: The new technology gurus in school*. <https://wholeeducation.wordpress.com/2014/11/28/digitalleaders-the-new-technology-gurus-in-school>.
- Friend, M. & Cook, L. (2010). *Interactions: Collaboration skills for School Professionals*. 6th Ed.. Pearson Education.
- International Society for Technology in Education: ISTE. (2009). *National education. Technology standards for administrators*. <https://www.hkedcity.net/article/ec-hot-post/23apr10/>.
- Jenkins, H. (2017). *Digital literacy fundamentals*. <http://mediasmarts.ca/digital-media-literacy/generalinformation/digital-media-literacy-fundamentals/digital-literacyfundamentals>.
- Partnership. (2014). *21st Century skills: Framework for 21st century learning*. <https://www.p21.org/our-work/p21-framework>.
- Sheninger, E. C. (2014). *Digital Leadership: changing paradigms for changing times*. Thousand Oaks Corwin: SAGE.

Thomas, S. Bateman. (2019). *M: Management*. 6th ed..
McGraw-Hill.

Tiger. (2020). *What is digital leadership*.
<https://www.thaiwinner.com/digital-leadership/>.

Vivattanaputi, T. (2018). *Digital Leadership*.
<https://medium.com/@thanachartv/digital-transformation>